

СЫЛДЫСЧЫГАШ

№ 12 Март 2008
(2876) вторник чыл

1945 чылдың март 1-де үндезилеттинген.
1990 чылдың февраль 1-де катап тургустунган.

Хүнүнүн үнөри: 6.24; ажары: 18.48
Хүн дургунун узуну: 12.24.
Айның үнөри: 6.31
Ажары: 14.41.

Солун вторник санында үнөр.
Садар өртээ дугуржулга өзүгээр.

Силерниң үе-чегеренер

СЫЛАДЫСТЫҢ МЕДЭЭЛЕРИ

ЭГЕЛЕКЧИ ЧОРУУН КӨРГҮЗҮП

Республиканың "Тываның аныяктары" хөй-ниити организациязынын (Президентизи Шүглүр Доржу) эгелешкини-биле Кызыл хоорайга экстремал спорттун клуун ажыдып, ынаар скейбординг, чадаг-терге (даглыг), ролер сонуургаар элээдилерни, аныяктарны каттыштырар сорулганы салып турар. Клубче кирер күзелдиг скейтерлер март 14-те көргүзүп оюннарны көргүскен.

Ол ышкаш "Тываның аныяктары" "Азия төвүнде КВН" деп хоорай лигазын ажыдар деп турар. Апрель 1-де КВН сезонунун ажыдышкыны-биле кады лига бодунун ажылын эгелээр.

"Тывада студент час — 2008" деп студентилерниң чылдың эртер чогаадыкчы фестивалын база чаа тургустунган хөй-ниити организациязы бедик деңгелге эртиришкен.

* * *

●Брянск хоорайга болуп эрткен каратэге Россия чемпионатына Кызылдың №15 лицейинин өөреникчизи Анжун Мунзук мөңгүн медальды чаалап алган.

●1969 чылдың апрель 1-де тургустунган күрүнениң ары болгаш танцының "Саян" ансамблиниң 40 харлаар юбилейинге уткуштур чаа программа тургузары-биле ансамблге 4 миллион рубльди тускайлап берген.

●Дириг хөгжүмүнүн "Үстүү-Хүрээ" фестивалы бо чылын июль 15-19хүннеринде эртер.

Адыгжы СААЯ

Кызыл-Тайга ортумаа школазының 70 харлаанынга

УТПАЙН ЧОРУУР БИС

Сүт-Хөл кожуунун Кызыл-Тайга ортумаа школазы 1938 чылда ажыттынган. Сүт-Хөл кожуунга эңне баштайгы школа ол. Ону тудуп кылырынга улуг үлүг-хуузу кириген өгбелеривисти утпайн сактып чоруур бис. Оларның даңызын тургузуп бижиригге школада музей чөвүделенин өөреникчилери эки кижип, шинчилел ажалдарын кылып чоруткан. Тудугнуң бригадири Ондар Айыжы (Чарык-оол кырган-ачавыстын ачазы) турган. Өреге бүрүзүгө чудуктары онаал, ыяштары кезип, чудуктары аът, шары-биле сөөртүп турган. Ол үеде өгбелеривис ажалгыр, дыңнангыр, демниг тур-ганын бо ажалды кылып турда көргөн кырган-ачавыс Дембил Шавыраевич онзаал демдегеп, чугаалап олар. Ол үеде тудугну кылганнар: Ондар Чанзан Ламажапович, Ондар Кан-оол Ичин-

Норбуевич, Ондар Кызыл-оол, Ондар Калчан Сотпа оглу, Ондар Хедипаа, Түлүш Шырап, Ондар Байымба, Ондар Айыш-оол, Ондар Дембирел, Ондар Севен-Ойдул Эртин-оол, Монгуш Чалчываа Дамбаа оглу, Монгуш Амбырал Хунаа оглу, Сат Тараапай, Ондар Дупур дээш оон-даа өскелерни чоргаарал-биле адап болур. Школага баштай ажалдаан башкыларга Монгуш Хүрештибей, Оонамчал Иван Чадамба оглу, Монгуш Серен Дамбаа оглу (директорлап чорааннар), Ондар Алек-сандр Сандан оглу (музыка башкызы), Салчак Шалгы Конгар оглу (хор, танцы удуртукчузу). Институт дооскан баштайгы башкылар 1963 чылда кээп, ажалдап эгелээр. Оларга Даржай Шоома Молоскол оглу, Куулар Оскал-оол Атык-

(Уланчызы 2-ги арында)

ИДЕПКЕЙЖИ, ХӨЙ-НИИТИЧИ

Өвүр кожуунун Ак-Чыраа ортумаа школазының 5 класының өөреникчизи Сайгын ТЮЛЮШ эки өөредилгелиг, быжыг сагылга-чурумнуг, хөй-ниитичи, идепкейжи өөреникчилерниң бирээзи.

Ол өөредилгеден хостуг үезинде спорт-биле өңүктежи, хүрежи, теннистеп турарындан аңгыда, ырлар, танцылаарынга база сонуургалдыг.

Сайгын 1 класстан тура "Сылдысчыгаштын" доктаамал чагыдып алыкчызы, номчукчузу база идепкейлиг бижикчизи. Ол солунун эртирип турары аңгы-аңгы конкурстарынга киришкеш, удаа-дараа шаңнадып-мактаткан. Эр-хөй, Сайгын. Үе-чегеренер Сайгындан үлегерден алынар, уруглар

Бистиң корр.

●Чылдың башкызы-2008

"БАШКЫ БОДУ-ЛА ТИИЛЕКЧИ-ДИР ..."

Он дугаар юбилейлиг "Тыва Республиканың чылдың башкызы-2008" конкурс март 17-21 хүннеринде Кызылдың №1 школазынга болуп эрткен.

Башкылар аңаа боттарының концепциязын камгалап, кичээлдер, мастер-класстар эртирген.

Неделя дургузунда уламчылаан мөөрейниң түннелин үндүрген, тиилекчилерни шаңнап-мактаан байырлыг хурал "Башкы боду-ла тиилекчи-дир, чүге дээрге ол бистиң эңне эргим кижилеривис — уругларга чырыкты, чылыгы, билигни берип турар" деп девиз-биле Улусчу чогаадылга бажыңыга эрткен.

Юбилейлиг, он дугаар эртип турар мөөрейниң онзагайы — бо чылын бир дугаар коррекциялыг сески хевирниң школаларынын башкыларын кириштиргени болур.

ТР-ниң Өөредилге, эртем болгаш аныяктар политиказының сайыды Петр Морозов байырлыг хуралды ажыдып тура: "Башкы

кижиниң ажылы буянныг болгаш кайгамчык. Өөредилге шугуму кезээде энтузиастарга туттунуп келген. Ынчангаш "Чүрээмни уругларга берип тур мен" деп номинацияны анаа эвес чылдың-на хевээр арттырып турар бис. Силер, мөөрейниң кижикчилери, республикада шырак дээн башкылар-дыр силер. Силерден Тываның келир үези хамааржыр" — деп демдеглээн.

Шынап-ла, республика мөөрейинге келгеннер дээрге боттарының кожууннарынга, хоорайларынга тергин деп үнелди алган, тиилекчи башкылар-дыр. Ынчангаш бо удаада база олар боттарын багай эвес көргүзүп, тускай номинацияларга төлептиг болганнар эвээш эвес. Чижээлээрге, "Чүрээмни уругларга берип тур мен" деп номинацияга

Людмила Ондар (Хову-Аксы, ясли-сад "Хүнчүгеш"), Светлана Верник (Кызыл, №11 школа), Елена Шаравин (Элегес-Аксы, коррекциялыг сески хевирниң школазы), "Тиилелгеже чүткүл дээш" деп номинацияга Инна Хомушкун (Ак-Довурак, ясли-сад "Тоол"), "Мөөрейниң идегели" деп номинацияга Анна Дорофеева (Кызыл, №15 лицей), "Арга-дуржулга болгаш мергежил" деп номинацияга Шончалай Манай (Бай-Тал, ясли-сад), "Улусчу чаңылдарны сагып турары дээш" деп номинацияга Долчамаа Ондар (Чадаана, №1 школа), "Шинчилекчи башкы" деп номинацияга Нина Сенги (Сукпак, агролицей) дээш оон-даа өскелерни адап болур.

"Чылдың башкызы-2008" — Кызылдың №9 гимназиязының англи дыл башкызы Галина Дешки, 2-ти черде Сукпак школазының орус дыл, лите-

(Уланчызы 4-кү арында)

Кызыл-Тайга ортумақ школазының 70 харлаанынга

ТӨӨГҮЛҮГ ОРУКТУ ЭРТКЕН

70 харлаан школам.
Начын Ооржақтың чуралан чуруу.

УТПАЙН ЧОРУУР БИС

(Тончүзү, Эгези 1-ги арында).

пай оглу, Серемаа Сой-буевна Ондар, Ондар Доктугу Шо-жап оглу, Ондар Седип Шогжап оглу, Ооржак Динч-оол Чонукпай оглу, Ондар Шагдыр-оол Нор-бу-Самбуу оглу, Салчак Байлак Сайын-оол уруу, Ондар Чылбак Шир-Санаа уруу, Ондар Бичин-Уруг Лопсан уруу, Метке Любовь Ондар уруу база Куулар Сара ха-мааржыр.

Чаа туттунган школага немей интернатты база туткан. Анаа Монгуш Серен Дамба оглу баш-тайгы интернат эргелекчизи болуп ажалдап эгелээн. Шинчилел ажыдарындан түңнел кээрге, хөй чылдарда Кызыл-Тайга ортумақ школазынга интернат эргелек-

чилеп Чимит Болча оглу Хо-валыг-биле, Маадыр-оол Клавдия Сарыг-оол уруу ажалдааннар.

Кызыл-Тайга ортумақ школазы эң-не баштай 4 чыл школазы бодуп тургустунуп турда Ондар Чимит-Доржу Байырович, Ховалыг Чимит Болча оглу, Ондар Калчан, Ондар Байымба, Ондар Кан-оол, Ондар Кызыл-оол дээш оон-даа өскелер өөренип кирген.

Школаның 70 чыл иштинде эрткен оруун, төөгүзүн өөренип, шинчилел ажалдарын чорудары-биле өөреникчилер аразынга эртем-практиктиг конференцияны эрттирерин планнап турар бис.

Аржаана ОНДАР,
10 класс, музей
чөвүлелиниң көжүгүнү.

ЭРТЕМ-БИЛИГГЕ ЧЕДИРГЕН

70 чылдың иштинде бистин школавыс хөй-хөй чаштарын эртем-билигге чедирип, төөгүлүг орукту эрткен. Бистин доозукчуларывыс Тываның булун бүрүзүнде ажал-агы-ның ангы-ангы адырларында ажалдап, чурттап чоруур дизе чазыг болбас. Олардан көскү күрүнө ажалдакчызы Ондар Чимит-Доржу Байыровичини, ат-сураглыг Тываның Начын мөгези, мурнакчы ажал-агылыг арат Күжүгет Сыын-оол Сарыг-ооловичини, улус өөредилгезиниң тергини Ондар Хүлер-оол Нордуп-Бавуевичини, Тыва Республиканың алдарлыг малчыны Ондар Маргарита Дырзаңмаевнаны, Тыва Республиканың алдарлыг ыртызи Ириль Станислав Николаевичини, Тыва Республиканың алдарлыг

малчыны Ондар Туран-оол Соспуй-ооловичини, Тыва Республиканың көдээ ажалдакчызы Ондар Сергей Чымбаевичини дээш өскелерни-даа адап болур.

Амгы үеде Кызыл-Тайга школазында 193 өөреникчилер, 33 башкы, 24 ажалчын хаара туттунган. Башкыларның 70хуузу дээди эртемниг, 30 хуузу тускай ортумақ эртемниг. Аныак салгалды өөредип, кижизидеринге хөй чылдарда улуг үлүхуузу кирип келген хоочун башкыларывыска чоргаарланар бис. Олардан Оскал-оол Артыкпаевич Куулар 21 чыл школаны директорлаан, Ондар Наталья 15 чыл директорнуң өөредилге талазы-биле оралакчызынга ажалдаан...

Эртин-Батор ОНДАР,
10 класс.

Аныак билимчилер
Бистин школавыска билимчилер
хай билимчилер турар. Оларның ара-
зындагынык билимчилер — чуралла.
Ону Ооржак Байина Сергеевна башкыны
эрттирип турар. Ында 2 дүн 8 класска
га чедир өөреникчилер бар бис. Билимчи-
лери дурдун алытканнар, кудулар,
бодуулурусту хай-биле чурат турар
бис.

Чуралга билимчилерниң эки кыргыны,
шайлаадыг чуралын аман бис.
"Ментин о хышын" деп мөргөйбөс
чуралтарывыстын чуралган бис.
Билимчилер эң-не чуратканнар салдар —

Байыр, Чим, Чаз, Айык,
Чуралдан — Франсай, Сай — Оду,
Нина, Дарын.

Мин аар шыкын чурат дэи
кирип турар мин.

ШАҢҢАДЫП, МАКТАДЫП ТУРАР

Школавыс өөреникчилери эртемнер олимпиадаларынга болгаш эртем-практиктиг конференцияларга киришкеш, шаңналдыг черлерни ап турарынга чоргаарланар бис. Республиканың "Келир үеже базым" деп эртем-практиктиг конференциязынга 2004 чылдан эгелеп эки түңнелдерлиг кирип келген бис.

Эки өөредилгези, быжыг чуруму дээш Тыва

Республиканың бирги Президентизиниң Хүндүлел бижин дараазында өөреникчилер алган:

1.2002-2003 өөредилге чылында Омак Ондар.

2.2003-2004 өөредилге чылында Чойгана Монгуш.

3.2004-2005 өөредилге чылында Айбина Дагаажык.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Хүндүлел бижин 2007-

2008 өөредилге чылында Бадый Ондар алган.

Өөреникчилеривистин чедишкиннери — бистин чедишкиннеривис деп санап чоруур бис.

Школавыска өөреникчилер чөвүлели, эки турал чылдар шимчээшкени ажалдап турар. Чөвүлел кези-гүнү 6 сайыктары Президент Ай-оол Монгуш, ора-лаакчы Аяна Ондар-биле эки-удуртуп, демниг ажалдап турарлар.

Аяна ОНДАР, 9 класс.

АЖЫКТЫГ, ӨӨРЕДИГЛИГ

Бистин школавыска эртем-практиктиг конференцияларны (ЭПК) 2004 чылдан эгелеп эрттирип эгелээн. Оң эгелекчи башкызы — Наталья Доржуевна. Ол школавыстың база-бир арга-дуржулгалыг башкыларының бирээзи. Эртем-шинчилел ажалдары уругларга чылдан-чылче чаңчыл болу берген. Бодууустун төрөөн черивис, суурувус дугайында база оон-даа өске темаларга шинчилел ажалдарын кылып турар бис.

Школавыстын эртем-практиктиг конференцияларга киришкеш чедип алган чедишкиннери: 2004 чылда "Келир үеже базым" деп ЭПК-га Чойгана Монгуш "Кызыл-Тайга сумузуунун черлер аттары" деп ажалы-биле III-кү черни алган. Сүт-Хөл кожуунун туризм-краеведение төвүнге болган ЭПК-га Омак Ондар "Алдыг Ишкенин Чангыс-Шивиге

чедир черлер аттары" деп ажалы-биле I-ги черни алган.

Шинчилел ажалының ажыг улуг. Уруглар боттарының төрөөн чериниң, школазының болгаш асураглыг хоочуннарның төөгүзүн өөренип, ажыктыг чүүлдерни билип алыр. Школада эртем-шинчилел ажалдарын кылып чорудуп турар башкыларга А.А. Иргит (биология, химия), А.Ч. Монгуш (тыва дыл, чогаал) Я.М. Ондар (орус дыл, чогаал) Е.В. Ондар (төөгү) олар хамааржыр.

Бо чылын 5-ки ЭПК-га уруглар боттарының башкылары-биле кады хөй шинчилел ажалдарын кылган. Шинчилел ажалынга идепкейлиг кирип турар уругларга Айбина Дагаажык, Айлаана Ондар Аржаана Ондар, Сайзаана Ондар, Аяна Ондар хамааржыр.

Бо чылын бистин шко-

лавыска эрткен ЭПК-ны эртемнер хүнүнге тураскаадып эрттирген. Эртем конференциялары биске келир үеде чуртувустун төлептиг кижилери болурунга улуг идигни берип тураар. Ону эрттирип турар сорулгазы: өөреникчилерге хөй чаа билиглерни бээр, чаа чүүлдерге, дилеп-тывар агаралар өөредир.

Уруглар орта боттарының үр үеде шинчилел келген ажалын база оон билип алган чүүлдерин өске улуска дамчыдып берип турарлар.

Конференцияга 36 өөреникчи эки киришкен. Олар ангы-ангы эртемнерге ажалдарны кылганнар. Уругларның шилип алган темалары боттарынга тааржыр болгаш солун болган. Дыңнап олурган кижилер база амыдыралга чугула хөй чүүлдерни билип алган.

Конференцияның түңнелинде 17 кижикожуун чергелиг конференцияга баар эргени чаалап алган.

Диана ОНДАР.

Чуралга бөлгүмүнүң башкыы
Галина Сергеевна ООРЖАК

Ооржак Галина, Э.М.
Чурал — Тайга ортумақ
школазы.
Сүт — Хөл кожуу.
12 март 2008 ч.

МАРТ 27 — БҮГҮ-ДЕЛЕГЕЙНИҢ ТЕАТР ХҮНҮ

БӨГҮН, МАРТ 25 — ТЫВА ТЕАТРНЫҢ ҮНДЕЗИПЕТТИНГЕН ХҮНҮ

1930 чылдарның ортаа үезинде, тыва национал шии чогаалы болгаш бот-тывынгыр уран-чүүл элээн сайдырап, тускай профессионал коллективти тургузуп болурунга улуг салдарны чедирген. Ынчангаш 1935 чылда Тыва Арат Республиканың 8-ки Улуг Хуралы Тываның Күрүне театрын тургузуп болурунун дугайында шийтирнн хүлээп алган.

1936 чылдың январь айда Кызылдың өөредилге комбинатының чанынга национал театр студиязын организаптап эгелээн. Шыңгыш шиилгелиг хүлээп алышкынның түңнелинде он аныак оолдар, кыстар шийлгелданы эртип шыдаан. Олар кымнарыл? О. Кара-кыс, О. Монгалбий, О. Белекей, Д. Көк-кыс, М. Комбу, О. Комбу, С. Сорукту, О. Кара-оол, О. Лагба, А. Лаптан олар-дыр.

1936 чылдың март 25-те аныак артистер, дагынчы башкыларының удуртулгазы-биле чогаадыкчы шылгалданы эртип, эң-не баштайгы улуг концертти көргүскен. Ол хун Тываның төөгүзүңгө профессионал тыва театрының үндезилеттинген хуну болуп кирген.

Тыва театр — Якутскиде

Хүндүлүг, эргим артистер, театр уран-чүүлүнүн хоочуннары болгаш ажилдакчылары!

Ыдыктыг тыва театрының үндезилеттинген хуну болгаш Бүгү-Делегейниң театр хунун таварыштыр силер бүгүдөгө изиг байырымны чедирип тур мен.

Тыва Республиканың культура уран чүүлүнүн хөгжүлдесинге В.Көк-оол аттыг хөгжүм-шии театрының коллективи канчаардаа аажок улуг үлүг-хуун кирип турар. Театры-

выстың артистеринин эгэртинемс чогаадыкчы ажил-ижиниң ачызында салгалдан салгалче тыва чоннун чаагай ыдыктыг езу-чанчылыдары, культуразы кадалагыттынып чоруур.

Тыва театрының Бүгү-Делегей, Россия чергелиг болуп эрттип турар театр мөөрейлеринге чогаадыкчы бедик чедишкыннеринге чоргаарланмас аргавыс чок. Силерниң уран талантыңарны магадап, аңаа чалгынналып чоруур бис. Силер тыва театр уран чүүлүн делегейде алдаржыдып чоруур силер. Оң бир херекчизи Саха-Якутия Республиканың төвү-Якутск хоорайның Саха Академиктиг театрынга болуп эрткен чогаадыкчы аалдаашкыны болур. Аңаа, тыва театрының артистеринин оюн-көргүзүлгелерин

якут көрүкчүлөр диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле чылыг уткуп ап, Саха-Якутия Республиканың Чааа, Парламентизи бедик үнелеп, тускай шаңнаалдарны. Хүндүлүг Бижикирнн, өртек-тиг белектерни хөйү-биле сөңнэн. Эр-хейлер! Шак-ла ыңдыг чедишкыннеринер ам-даа хөй-ле болунам!

Мурнуңарда чаа-чаа чогаадыкчы сорулгаларыңар кайы-көвей. Олар чай-гаар-ла боттанып, аңаа бедик чогаадыкчы чедишкыннерлиг болуңар! Силерге чаагай быжыг кадык-шылды, аас-кежикти, омак-шылды күздөм.

Байырлал-биле, мээң эргим өңүктөрүм!

Александр ШОЮН.
РФ-ниң театр ажилдакчыларының эвилелиниң Тывада салбырының даргазы.

ЧЕДИИШКИНИҢ ААЛДААШКЫН

Бо чылдың март 14-20 хуннеринде Якутск хоорайның Саха Академиктиг театрының сценасынга Тываның В.Көк-оол аттыг хөгжүм-шии театрының артистеринин оюн-көргүзүлгелери болуп эрткен.

Якут көрүкчүлөргө тыва театрының артистери "Кым сен, Сүбедей Маа-дыр", "Седип биле Кара", "90х60х90", "Эгил, эжим, эгил", "Угаанның Күске-жик" деп шиилерни болгаш "Бурун базырыктарның аялгалары" деп Улуг кон-церти бараалгаткан. Олар шии бүрүзүн туруп алгаш диңмиттиг адыш часкааш-кыннары-биле уткуп, хү-лээп алганнар. Онзагай чүүл, ол хуннерде театрга болуп шиилерниң билетте-рин шагда-ла баш бурун-гаар садып алганындан, хостуг олуттар чок болуп, туруп алгаш, көрүп турар көрүкчүлөр безин бар болган.

Профессионал артистерден ангыда, якут көрүкчүлөрн эң-не бичии артистер Сүбедей Бады-Сагаан биле Аялга Чамбал олар-ның оюн-көргүзүлгелери мы-рынай кайгаткан. Кажан олар ойнап үнүп кээрге шыпшың турган көрүкчүлөр залыңа адыш час-каашкыннары диңмитте-лип тургулаан. Шии төнгөн соонда Якутияның солун-сеткүүлдеринин, радио-телевидениезинин журна-листери оларны үглөп кээп, материалдарны белеккеп ап тургулаан.

Март 20-де, "Бурун

базырыктарның аялгалары" деп Улуг концерт-биле тыва театрының Якутияга гастролу доозулган. Аңаа чылыг чымчак сөстөрүн, байыр чедиришкыннерин Саха (Якутия) Республиканың Чаааның Даргазының оралакчызы Юрий Куприя-нов, Саха-Якутия Респуб-ликаның Күрүне Хуралы-ның эртем, өөредилге, куль-тура болгаш массалыг ин-формация чепсектеринин талазы-биле комитетинин даргазы Александр Жир-ков, Саха-Якутия Респуб-ликаның Президентизинин чанында өг-бүлө болгаш ие-чаш комитетинин дарга-зының оралакчызы Анже-лика Андреева, Саха-Яку-тия Республиканың культу-ра болгаш сагыш-сеткил сайзырал яамызының сайы-ды Андрей Борисов бол-гаш Саха Академиктиг театрының директору Ана-толий Николаев олар чу-гаалааннар.

Тыва театрың алды хонук дүргүзүндө чымыш-тыг чогаадыкчы ажил-ижин Саха-Якутия Респуб-ликаның удуртулгазы бе-ди-биле үнелээн. Саха-Якутия Республиканың Президентизинин Хүндүлөп бижи-биле болгаш алдын хол шагы-биле РФ-ның алдарлыг, ТР-ның улустун

артизи Алексей Кара-оол-ович Ооржакты, Якутияның Президентизинин байыр че-дирийшкынниң чагаазы болгаш мөңгүн медаль-биле РФ-тиң болгаш Тыва Республиканың алдарлыг чурукчузу Валерий Пав-лович Шульганы шаңнаан.

"Якутия Россия-биле 375 чыл" деп юбилейлиг медаль-биле Тыва Респуб-ликаның алдарлыг артизи Станислав Ириль, артистер Шеңне Шоюн биле Эдуард Ондар (бичии) олар шаң-натканнар. Саха-Якутия Республиканың Күрүне Хуралының Хүндүлүг би-жи-биле болгаш мөңгүн медаль-биле РФ-ның ал-дарлыг, Тыва Республи-канын улустун артизи Алек-сандр Халарбаевич Сал-чакты шаңнаан.

2008 чылды Россияга өг-бүлө чылы кылдыр чар-лааны-биле холбаштыр артист өг-бүлелер Шеңне Шоюн биле Айдың Бады-Сагаан, огул Сүбедей Ба-ды-Сагаан, Олег Сат биле Саяна Оюн, Станислав Ириль биле Луиза Мортай-оол, Айзана Чылбак-оол биле уруу Аялга Чамбалга өртектиг белектерни ты-выскан.

Саха-Якутия Респуб-ликаның культура сайыды Андрей Борисов яамының Хүндүлүг бижи болгаш тускай тураскаалдыг ме-далы-биле Тываның В.Көк-оол аттыг хөгжүм-шии теа-

трының директору Начын Кара-оолович Шалыкты, артист Сайдаш Монгушту, өөреникчизи Сюзанна Оор-жакты шаңнаан.

РФ-ның театр ажил-дакчыларының эвилелиниң Саха-Якутияда салбыры кыдыгына артып калбаан. Олар тыва өңүктөрүнүн театр ажилдакчыларының эвилелинде ажилдап турар идепкейлиг кижигүннерин-ге өртектиг белектерни

Саха-Якутия Респуб-лика Россияның составы-нга бактаап киргенден бээр 375 чыл болуп турар. Бо улуг Юбилейге турас-каадып, Саха-Якутия Рес-публиканың Президентизи 2006 чылдың декабрь 26-ның хунунда ат салган Чар-лыы-биле "Саха-Якутия Россия-биле 375 чыл" деп Юбилейлиг медальды ба-дылаан. Оң-биле дыка хөй алдар-аттыг, ажил-иш-чи кижилер шаңнаткан. Тыва театрының артистери Якутск хоорайга чогаа-дыкчы аалдаашкынны дооскан соонда, ол медаль-биле дараазында артист-ерни шаңнаан.

Шеңне Шоюн.

сөңнэн. Тыва театрының бү-гү составы тускай белек-тер-биле шаңнаткан.

Боттарының ээлчээн-де тыва театрының удуртул-газы якут өңүктөрүнүн ян-зы-бүрү тыва национал суй-белектерни сөңнэн.

Тыва театрының чогаа-дыкчы коллективинин Са-ха-Якутия Республикага оюн-көргүзүлгелери чедиш-кинниң доозулган. Март 23-те тыва артистер Кызы-лыңга чанып келген.

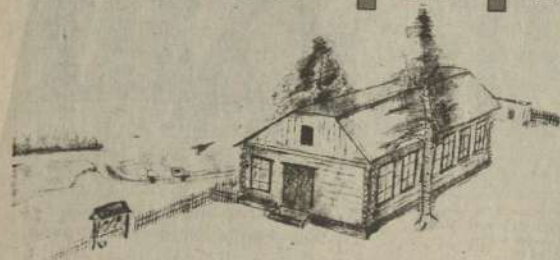
Тыва Республиканың алдарлыг артизи Станислав Ириль.

Эдуард Ондар (бичии).

Кызыл-Тайга ортумақ школазының 70 харлаанынга

ТӨӨГҮЛҮГ ОРУКТУ ЭРТКЕН

70 харлаан школам.

Начын Ооржактын чураан чуруу.

УТПАЙН ЧОРУУР БИС

(Тончүзү, Эгези 1-ги арында).

пай оглу, Серемаа Сойбуевна Ондар, Ондар Доктугу Шо-жап оглу, Ондар Седип Шогжап оглу, Ооржак Динн-оол Чонукпай оглу, Ондар Шагдыр-оол Нор-бу-Самбуу оглу, Салчак Байлак Сайын-оол уруу, Ондар Чылбак Шир-Санаа уруу, Ондар Бичин-Уруг Лопсан уруу, Метке Любовь Ондар уруу база Куулар Сара ха-мааржыр.

Чаа туттунган школага немей интернатты база туткан. Анаа Монгуш Серен Дамба оглу баш-тайгы интернат эргелекчизи болуп ажилдап эгелээн. Шинчилел ажилдарындан түннөп кээрге, хөй чылдарда Кызыл-Тайга ортумақ школазынга интернат эргелек-

чилеп Чимит Болча оглу Хо-валыг-биле, Маадыр-оол Клавдия Сарыг-оол уруу ажилдааннар.

Кызыл-Тайга ортумақ школазы эң-не баштай 4 чыл школазы болуп тургустунуп турда Ондар Чимит-Доржу Байырович, Ховалыг Чимит Болча оглу, Ондар Калчан, Ондар Байымба, Ондар Каң-оол, Ондар Кызыл-оол дээш оон-даа өскелер өөренип кирген.

Школаның 70 чыл иштинде эрткен оруун, төөгүзүн өөренип, шинчилел ажилдарын чорудары-биле өөреникчилер аразынга эртем-практиктиг конференцияны эрттирерин планнап турар бис.

Аржаана ОНДАР,
10 класс, музей
чөвүлелиниң көжүгүнү.

ЭРТЕМ-БИЛИГГЕ
ЧЕДИРГЕН

70 чылдың иштинде бистин школавыс хөй-хөй чаштарын эртем-билигге чедирип, төөгүлүг орукту эрткен. Бистин доозукчуларывыс Тываның булуң бүрүзүнде ажил-агыйның ангы-ангы адырларында ажилдап, чурттап чоруур дизе чазык болбас. Олардан көскү күрүнө ажилдакчызы Ондар Чимит-Доржу Байыровичини, ат-сураглыг Тываның Начын мөгези, мурнакчы ажил-агыйлыг арат Күжүгет Сыын-оол Сарыг-ооловичини, улус өөредилгезиниң тергини Ондар Хүлер-оол Нордуп-Бавуевичини, Тыва Республиканың алдарлыг малчыны Ондар Маргарита Дырзамаевнаны, Тыва Республиканың алдарлыг артизи Ириль Станислав Николаевичини, Тыва Республиканың алдарлыг

малчыны Ондар Туран-оол Соспуй-ооловичини, Тыва Республиканың көдээ ажил-агыйының алдарлыг ажилдакчызы Ондар Сергей Чымбаевичини дээш өскелерни-даа адап болур.

Амгы үеде Кызыл-Тайга школазында 193 өөреникчилер, 33 башкы, 24 ажилчын хаара туттунган. Башкыларның 70хуузу дээди эртемниг, 30 хуузу тускай ортумақ эртемниг. Аныяк салгалды өөредип, кижизидеринге хөй чылдарда улуг үлүг-хуузун кирип келген хоочун башкыларывыска чоргаарланар бис. Олардан Оскал-оол Артыкпаевич Куулар 21 чыл школаны директорлаан, Ондар Наталья 15 чыл директорнуң өөредилге талазы-биле оралакчызынга ажилдаан...

Эртинге-Батор ОНДАР,
10 класс.

Ынак Байырович

Бистин школавыста байырыңар хөй билэрттип турар. Аларның аразындагынак байылыгыс — чуртулга. Силер Ооржак Калма Сергеевна Байырыңар эрттирип турар. Ында 2ден 8класстарга чуртун өөреникчилер бар бис. Байырыңар бисте дүңгү алытканар, куштар, бейдирүүстү хөй-биле чуртун турар бис.

Чуртулга мөккөйлеринге эки күрүзүң, шаңналарга чирлерин аман бис.

"Менги о өскөсө" деп мөккөйөңе чурттарнывын чирткан бис.

Байырыңар эң-не чурттар саңдар —

Найыр, Чим, Чаян, Айык.

Уруглардан — Франсай, Сай-Суг,

Нина, Дарий.

Мен апар ышкам чуртун дүңгү
кызыл турар мин.

ШАҢНАДЫП, МАКТАДЫП ТУРАР

Школавыс өөреникчилери эртемнер олимпиадаларынга болгаш эртем-практиктиг конференцияларга киришкеш, шаңналарды черлерин ап турарынга чоргаарланар бис. Республиканың "Келир үеже базым" деп эртем-практиктиг конференциязынга 2004 чылдан эгелеп эки түннөлдөргө киржи келген бис.

Эки өөредилгези, быжыг чуруму дээш Тыва

Республиканың бирги Президентизиниң Хүндүлел бижин дараазында өөреникчилер алган:

1.2002-2003 өөредилге чылында Омак Ондар.

2.2003-2004 өөредилге чылында Чойгана Монгуш.

3.2004-2005 өөредилге чылында Айбина Дагаажык.

Тыва Республиканың Чазааның Даргазының Хүндүлел бижин 2007-

2008 өөредилге чылында Бадый Ондар алган.

Өөреникчилеривистин чедишкиннери — бистин чедишкиннеривис деп санап чоруур бис.

Школавыста өөреникчилер чөвүлели, эки турачылар шимчээшкини ажилдап турар. Чөвүлел кези-түп 6 сайыгтарын Президент Ай-оол Монгуш ордоналаан. Аяна Ондар-биле эки-удуртуп, демниг ажилдап турарлар.

Аяна ОНДАР, 9 класс.

АЖЫКТЫГ, ӨӨРЕДИГЛИГ

Бистин школавыска эртем-практиктиг конференцияларны (ЭПК) 2004 чылдан эгелеп эрттирип эгелээн. Оон эгелекчи башкызы — Наталья Доржуевна. Ол школавыстың база-бир арга-дуржулагы башкыларының бирээзи. Эртем-шинчилел ажилдары уругларга чылдан-чылче чаңчыл болу берген. Бодувустун төрөөн черивис, суурувус дугайында база оон-даа өске темаларга шинчилел ажилдарын кылып турар бис.

Школавыстың эртем-практиктиг конференцияларга киришкеш чедип алган чедишкиннери: 2004 чылда "Келир үеже базым" деп ЭПК-га Чойгана Монгуш "Кызыл-Тайга сумузунун чөлөр аттары" деп ажылы-биле III-кү черни алган. Сүт-Хөл кожуунуң туризм-краеведение төвүнге болган ЭПК-га Омак Ондар "Алды-Ишкинниң Чаңгыс-Шивиге

чедир черлер аттары" деп ажылы-биле I-ги черни алган.

Шинчилел ажылының ажыы улуг. Уруглар боттарының төрөөн чериниң, школазының болгаш атсураглыг хоочуннарның төөгүзүн өөренип, ажыктыг чүүлдерни билип алыр. Школада эртем-шинчилел ажилдарын кылып чорудуп турар башкыларга А.А. Иргит (биология, химия), А.Ч. Монгуш (тыва дыл, чогаал) Я.М. Ондар (орус дыл, чогаал) Е.В. Ондар (төөгү) олар хамааржыр.

Бо чылын 5-ки ЭПК-га уруглар боттарының башкылары-биле кады хөй шинчилел ажилдарын кылган. Шинчилел ажылынга идепкейлиг киржип турар уругларга Айбина Дагаажык, Айлаана Ондар Аржаана Ондар, Сайзаана Ондар, Аяна Ондар хамааржыр.

Бо чылын бистин шко-

лавыска эрткен ЭПК-ны эртемнер хүнүңге тураскаадып эрттирген. Эртем конференциялары биске келир үеде чуртувустун төлөпиги кижилери болурунга улуг идигни берип турар. Ону эрттирип турар сорулгазы: өөреникчилерге хөй чаа билиглерни бээр, чаа чүүлдерге, дилеп-тывар аргаларга өөредири.

Уруглар орта боттарының үр үеде шинчилел келген ажылын база оон билип алган чүүлдерин өске улуска дамчыдып берип турарлар.

Конференцияга 36 өөреникчи эки киришкен. Олар ангы-ангы эртемнерге ажилдарны кылганын Уругларның шилип алган темалары боттарынга тааржыр болгаш солун болган. Дынаап олурган кижилер база амыдыралга чугула хөй чүүлдерни билип алган.

Конференцияның түннелинде 17 кижини кожуун чергелиг конференцияже баар эргени чаалап алган.

Диана ОНДАР.

Чурулга бөлгүмүнүн башкысы Галина Сергеевна ООРЖАК

МАРТ 27 — БҮГҮ-ДЕЛЕГЕЙНИҢ ТЕАТР ХҮНҮ

БӨГҮН. МАРТ 25 —
ТЫВА ТЕАТРНЫҢ
ҮНДЕЗИПЕТТИНГЕН ХҮНҮ

1930 чылдарның ортаа үезинде, тыва национал шии чогаалы болгаш бот-тывынгыр уран-чүүл элээн сайырап, тускай профессионал коллективти тургузуп болурунга улуг салдарны чедирген. Ынчангаш 1935 чылда Тыва Арат Республиканың 8-ки Улуг Хуралы Тыванын Күрүне театрын тургузуп болурунун дугайында шийтпирни хүлээп алган.

1936 чылдың январь айда Кызылдың өөредилге комбинадының чанынга национал театр студиязын организаптап эгелээн. Шыңгыы шиилгелиг хүлээп алышыккынның түннелинде он анык оолдар, кыстар шылгалданы эртип шыдаан. Олар кымнары? О. Кара-кыс, О. Монгалбии, О. Белекей, Д. Көк-кыс, М. Комбу, О. Комбу, С. Сорукту, О. Кара-оол, О. Лагба, А. Лаптан олар-дыр.

1936 чылдың март 25-те анык артистер, дагдыкчы башкыларының удуртулгазы-биле чогадыкчы шылгалданы эртип, эң-не баштайгы улуг концертти көргүскен. Ол хун Тываның төөгүзүңге профессионал тыва театрының үндезилеттинген хүнү болуп кирген.

Тыва театр — Якутскиде

Хүндүлүг, эргим артистер, театр уран-чүүлүнүн хоочуннары болгаш ажилдакчылары!

Ыдыктыг тыва театрының үндезилеттинген хүнү болгаш Бүгү-Делегейниң театр хүнүн таварыштыр силер бүгүдөгү изиг байырымны чедирип тур мен.

Тыва Республиканың культура уран чүүлүнүн хөгжүлдезинге В.Көк-оол аттыг хөгжүм-шии театрының коллективи канчаардаа аажок улуг үлүг-хуунун кирип турар. Театры-

выстың артистеринин эгэртинемес чогадыкчы ажил-ижинин ачызында салгалдан салгалче тыва чоннун чаагай ыдыктыг езу-чаңчылары, культура-зы кадалаттынып чоруур.

Тыва театрының Бүгү-Делегей, Россия чөргелиг болуп эрттип турар театр мөөрейлеринге чогадыкчы бедик чедиинкинеринге чоргаарланмас аргавыс чок. Силернин уран талантыңарны магадап, аңаа чалгынналып чоруур бис. Силер тыва театр уран чүүлүн делегейде алдаржыдып чоруур силер. Оң бир херекчизи Саха-Якутия Республиканың төвү-Якутск хоорайының Саха Академиктиг театрынга болуп эрткен чогадыкчы аалдаашкыны болур. Аңаа, тыва театрының артистеринин оюн-көргүзүглерин

якут көрүкчүлөр диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле чылыг уткуп ап, Саха-Якутия Республиканын Чааа, Парламентизи бедик үнелеп, тускай шаңналдарны, Хүндүлүг Бижикинерни, өрөктит белектерни хөйү-биле сөңнээн. Эр-хейлер! Шак-ла ыңдыг чедиинкинеринер амдаа хөй-ле болзунам!

Мурнуңарда чаа-чаа чогадыкчы сорулгаларыңар кайы-көвей. Олар чайгаар-ла боттанып, аңаа бедик чогадыкчы чедиинкинерлиг болуңар! Силерге чаагай быжыг кадыкшылды, аас-кежикти, омакшылды күзедим.

Байырлал-биле, мээң эргим өнүктүрүм!

Александр ШОЮН.
РФ-ниң театр
ажылдакчыларының
эвилелиниң Тывада
салбырының даргазы.

ЧЕДИИШКИНИҢ ААЛДААШКЫН

Бо чылдың март 14-20 хүннеринде Якутск хоорайының Саха Академиктиг театрының сценасынга Тываның В.Көк-оол аттыг хөгжүм-шии театрының артистеринин оюн-көргүзүлгери болуп эрткен.

И. Якут көрүкчүлөргө тыва театрының артистери “Кым сен, Сүбедей Маа-дыр”, “Седип биле Кара”, “90х60х90”, “Эгил, эжим, эгил”, “Угаанның Күске-жик” деп шиилерни болгаш “Бурун базырыктарның аялгалары” деп Улуг концерти бараалгаткан. Олар шии бүрүзүн туруп алгаш диңмиттиг адыш часкаашкыннары-биле уткуп, хүлээп алганнар. Онзагай чүүл, ол хүннерде театрга болуп шиилерин билеттерин шагда-ла баш бурун-гаар садып алганы болуп, костуг олуттар чондан, туруп алгаш, көрүп турар көрүкчүлөр безин бар болган.

Профессионал артистерден аңгыда, якут көрүкчүлөрн эң-не бичии артистер Сүбедей Бады-Сагаан биле Аялга Чамбал оларның оюн-көргүзүлгери мырынай кайгаткан. Кажан олар ойнап үнүп кээрге шийишчиг турган көрүкчүлөр залыңа адыш часкаашкыннары диңмиттелип тургулаан. Шии төнгөн соонда Якутияның солун-сеткүүлдериин, радио-телевидениезинин журналистери оларны үглөп кээп, материалдарны белектеп ап тургулаан.

Март 20-де, “Бурун

базырыктарның аялгалары” деп Улуг концерт-биле тыва театрының Якутияга гастролу доозулган. Аңаа чылыг чымчак сөстөрүн, байыр чедиинкинерин Саха (Якутия) Республиканың Чаааңың Даргазының оралакчызы Юрий Куприянов, Саха-Якутия Республиканың Күрүне Хуралының эртем, өөредилге, культура болгаш массалыг информация чепсектеринин талазы-биле комитетинин даргазы Александр Жирков, Саха-Якутия Республиканың Президентизинин чанында өг-бүлө болгаш ие-чаш комитетинин даргазының оралакчызы Ангелика Андреева, Саха-Якутия Республиканың культура болгаш сагыш-сеткил сайзырал яамызының сайыды Андрей Борисов болгаш Саха Академиктиг театрының директору Анатолий Николаев олар чугаалааннар.

Тыва театрының алды хонук дургузунда чымыштыг чогадыкчы ажил-ижин Саха-Якутия Республиканың удуртулгазы беди-биле үнелээн. Саха-Якутия Республиканың Президентизинин Хүндүлүк бижи-биле болгаш алдын хол шагы-биле РФ-нын алдарлыг, ТР-нын улустун

артизи Алексей Кара-оолович Ооржақты, Якутияның Президентизинин байыр чедиинкинин чагаазы болгаш мөңгүн медаль-биле РФ-тиң болгаш Тыва Республиканың алдарлыг чурукчузу Валерий Павлович Шульганы шаңнаан.

“Якутия Россия-биле 375 чыл” деп юбилейлиг медаль-биле Тыва Республиканың алдарлыг артизи **Станислав Ириль**, артистер **Шеңне Шоюн** биле **Эдуард Ондар** (бичии) олар шаңнатканнар. Саха-Якутия Республиканың Күрүне Хуралының Хүндүлүг бижи-биле болгаш мөңгүн медаль-биле РФ-нын алдарлыг, Тыва Республиканың улустун артизи **Александр Халарбаевич Салчакты** шаңнаан.

2008 чылды Россияга өг-бүлө чылы кылдыр чарлааны-биле холбаштыр артист өг-бүлелер Шеңне Шоюн биле Айдын Бады-Сагаан, огу Сүбедей Бады-Сагаан, Олег Сат биле Саяна Оюн, Станислав Ириль биле Луиза Мортай-оол, Айзана Чылбак-оол биле уруу Аялга Чамбалга өрөктит белектерни ты-выскан.

Саха-Якутия Республиканың культура сайыды Андрей Борисов яамының Хүндүлүг бижи болгаш тускай тураскаалдыг медалы-биле Тываның В.Көк-оол аттыг хөгжүм-шии теа-

трының директору **Начын Кара-оолович Шалыкты**, артист **Сайдаш Монгушту**, өөреникчизи **Сюзанна Ооржақты** шаңнаан.

РФ-ның театр ажилдакчыларының эвилелиниң Саха-Якутияда салбыры кыдыгыңа артып калбаан. Олар тыва өнүктүрүнүн театр ажилдакчыларының эвилелинде ажилдап турар идекпейлиг кижигүннеринге өрөктит белектерни

Саха-Якутия Республика Россияның составыңа бактаап киргенден бээр 375 чыл болуп турар. Бо улуг Юбилейге тураскаадып, Саха-Якутия Республиканың Президентизи 2006 чылдың декабрь 26-ның хүнүндө ат салган Чарлы-биле “Саха-Якутия Россия-биле 375 чыл” деп Юбилейлиг медалды бадылаан. Оң-биле дыка хөй алдар-аттыг, ажил-ишчи кижилер шаңнаткан. Тыва театрының артистери Якутск хоорайга чогадыкчы аалдаашкынны дооскан соонда, ол медаль-биле дараазында артистери шаңнаан.

Шеңне Шоюн.

сөңнээн. Тыва театрының бүгү составы тускай белектер-биле шаңнаткан.

Боттарының ээлчээн-де тыва театрының удуртулгазы якут өнүктүрүнүн яңы-бүрү тыва национал суй-белектерни сөңнээн.

Тыва театрының чогадыкчы коллективинин Саха-Якутия Республикага оюн-көргүзүлгери чедиинкинин доозулган. Март 23-те тыва артистер Кызылыңа чанып келген.

Тыва Республиканың алдарлыг артизи Станислав Ириль.

Эдуард Ондар (бичии).

Чылдың башкызы-2008

"БАШКЫ БОДУ-ЛА ТИИЛЕКЧИ-ДИР ..."

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).
ратура башкызы **Анжелика Доржу**, 3-кү черде Кызылдың №1 школазының биология башкызы **Елена Ооржак**, "Чылдың кижизидикчи башкызы-2008" — Кызылдың №28 уруглар садының кижизидикчи башкызы **Альфина Маады**, 2-ги черде Адыр-Кежиге "Диңчигеш" уруглар садының кижизидикчи башкызы **Айлана Шамыржы**, 3-кү черде Ак-Довурак хоорайдан кижизидикчи башкы **Радмир Ооржак**, "Коррекциялыг өөрөдигениң тергини башкызы" — Кызылдың №10 школазының башкызы **Ирина Зырянова** олар болганнар. **Аныак башкылардан "Чылдың башкызы-2008"** — Кызылдың №12 школазының химия башкызы **Мария Леснова**, "Чылдың кижизидикчи башкызы-2008" — Ий школазының "Чебурашка" уруглар садының кижизидикчи башкызы **Хорагай Хоядыр** болган. Шанналдарны шынап-ла төлептиг башкылар алган.

Тиилекчилерге Дипломнар, өртектер белектерни тысып, чечектерни тывыскан. Маңаа чүгле Өөрөдиге яамызы эвес, а башкыларның төрөөн шко-

лалары, уруглар садтарының коллективтери болгаш өөрөдиге ажилдакчыларының профэвилели деткикчилээнин демдеглээри чугула. Кызыл хоорайның өөрөдиге комитетинин даргазы Галина Гостева тиилекчи бүрүзүнге бодунун үндүргөн номун белекке бергени солун.

Галина Дешки күзүн Россия чергелиг "Чылдың башкызы-2008" мөөрейге Тываны төлээп киржир. Оон аңгыда Галина Дешкини Россияның Президентизи В.В.Путинниң шаңналынче кордакчы кылдыр кириген.

Тиилекчи башкыларга категориязын өстүрер, бир эвес дээди категорияның башкызы болза, ол-ла категориязын бадыткаар деп сайыт Петр Морозовтуң медээзин башкылар улуг өөрүшкү-биле адыш часкап хүлээп алган.

Байырлыг хуралга чыгыганнырга, мөөрейниң тиилекчилеринге Кызыл хоорайның хореография школазының "Хек-даваннар" ансамбли, Кызылдың №9 гимназиязының, республиканың уран чүүл школазының өөреникчилери болгаш өскелер-даа солун концерт программасын бараалгаткан.

Урана МОНГУШ.

СЕТКИПЛИВИС ХАНЫЗЫНДАН ...

Элегес-Аксы ортумаак школазында тыва дыл, чогаал башкызы, Аныак үн-нер аттыг чечен чогаал бөлгүмүнүн удуртукчузу, "Сылдысчыгаштын" редакция бижикчизи **Галина**

Май-ооловна Бурбучук март 28-те 50 харлаан юбилейин демдеглээр.

Хүндүлүг Галина Май-ооловна юбилейнер тава-рыштыр изиг байырыкысты чедирип, Силерге аас-

Байыр чедириишкени

кежикти, өөрүшкүнү, адыкшылды, чымыштыг ажылыңарга чогаадыкчы чедириишкенин сеткиливис ханызындан күзөдөвис.

"Сылдысчыгаштын" редакциясы

* Сылдыстың конкурзу

"ӨЗҮМНЕР — 2008"

чогаадыкчы конкурсту чарлап тур бис, уруглар!
2008 чылды Россия Федерациязынга Өг-бүлө чылы кылдыр чарлааны-биле республиканың "Сылдысчыгаш" уруглар солунунун редакциясы "МЭН ӨГ-БҮЛЕМ - ЧОРГААРАЛЫМ" деп темалыг чогаадыкчы конкурсту чарлап тур.

КОНКУРСТУҢ СОЛУУГАЗЫ

Өг-бүлө күрүнениң үндээрин, эң-не үнелиг чүүл дээрзин база төлептиг, үлгерлиг, солун намдарлыг, атырагылыг, ажил-ишчи, онзагай, хөй-ниитичи, идепкейжи өг-бүлелерни уруглар, аныак-өскөн ортузунга суртаалдаары, оларның чаагай езу-чаңчылдарын, арга-дуржулгазын непередири.

Уруглар! Бо темага чогаадыглар бижип тура, үстүндө демдеглээнивис негелделерге дугжуп турар. шынап-ла солун арыныга бижип болур, өскелерге үлгер-чикеж боор, езулуг төлөптиг өг-бүлелерни шилип, башкыларынар, ава-ачанар, улуг улус-биле сүмележи, дугуржуп тургаш бижи-ринерни сүмөдөвис.

КОНКУРСТУҢ НЕГЕЛДЕЗИ

Конкурса школа на-

зылыг уругларны кириш-тирер. Ак азы кыдырааш саазынынга чараштыр бижэи, конкурса деп айткан. конкурстуң сорулгазынга дугжуп турар, бедик утка-шынарлыг ажилдарны хүлээп аар.

Бижэи ажилдарга өг-бүлелерниң хууда архивинден фоточуруктарны аягылап болур.

Конкурстуң киржикчизи бижэи ажилыга ат-сывын, школазын, класын, харын, тодаргай адресин айтыры албан.

КОНКУРСТУ ЭРТТИРЕР ҮЕЗИ, ТҮҢНЭЭРИ, ТИИЛЕКЧИЛЕРНИ ШАҢНАП-МАКТААРЫ

Конкурсту чарлаанхуну — февраль 19-тан декабрь 23-ке чедир эрттирер. Түңнээрде февраль 26-дан декабрь 23-ке чедир "Сылдысчыгаш" солуну үнгөн чогаадыкчы ажилдарны сайгарып көргөш, түңнээр.

Эң эки ажилдар бижэи тиилекчи болган, шаңналды черлер алган уругларга "Өзүмнер — 2008" чогаадыкчы конкурстуң Дээди шаңналын, бир бирги шаңналды, ийи ийги шаңналды, үш үшкү шаңналды "Сылдысчыгаш" солунун Хүндүлөп бижиктери, өртектер белектер-биле кады тысыр Шилиттинген ажилдарны аны ном кылдыр үндүрер. Ол ышкаш мактал шаңналдар бижир көрдүнгөн.

КОНКУРСКА ИДЕП-КЕЙЛИГ КИРЖИҢЕР, УРУГЛАР!
ЧОГААДЫКЧЫ АЖЫЛ-ДАРЫҢАРНЫ МАНАП АРТЫ-ВЫС.

"Сылдысчыгаштын" редакциясы

Мындыг база болгулар

ЧАСКЫ ДАМДЫЛАР ДОШТАЛГАШ ...

Час дүшкениниң медээчизи — бажыңнарның крешаларындан эрэн харнын дамдылары батпышаан. Олар кежээликтей доңа бергеш, улуг шиш доштарже хуула бээр. Крышадан баткан ындыг шиш, аар доштарга соктургаш, бо хүнүрге чедир Россияга 9 кижичок болган — беш кижичок Самара облазынга, ийи кижичок Новосибирскиге,

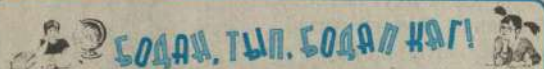
бир-бир кижичок Ульяновскиге, Пермьге. Балыгланган кижилер он-ону-биле санаттынып турар.

Хүн караа чылып, бойдус оттуп эгелээндээ болза, кижилерниң мындыг хай-халапка таваржып турарын төп парлалга бижип, радио, телевидениеде чугаалап, көргүзүп турар.

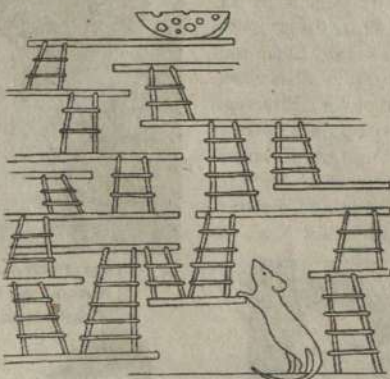
Кудумчуга анаа-ла

амыр-тайбын кылаштып чорааш, крышадан баткан дошка соктуруп өлүр дээрже бирде бүзүрүңгү эвес, бирде коргунчуг, хараадан чыг-дыр. Ынчангаш кичээңгейлиг болунар, уруглар. Кудумчуга хар эрээш, шиш доштарже хуула бергенинден кижичок тайып ушкаш, бергинип болур дээрзин утпанар.

Адыгжы СААЯ.

Күске быштакка канчап чедерил?
Дузалажып көрүңерем, уруглар.

ТЫППАННАРГА ХАРЫЫ

Март 11-де үнгөн № 10 солунда бодалганың харыызы: 2сугун-биле бирээже адар, 1сугун-биле дөртчө адар, ийи сугун-биле алдыже адар.

Нинти түнү: 2+4+12=18.

СЫЛДЫСЧЫГАШ

"Океан-97" Бүгү Россия фестивалының дипломанты,
"Чонар-даш-2004" республика конкурзуун лауреады, Россияның Журналистер Эвилелиниң дипломанты.

Кол редактор Александр ШОЮН

Редакцияның адреси: 667000, Тыва Республика, Кызыл, Красноармейская кудумчузу, 100. Парлаага бажыңы, 4-кү казт. кабинеттер 75, 76, 77, 79.

Индекс 10013.

Тираж 3821 экз.

Тургузукчулары: Тыва Республиканың парлаага болгаш иш-Республиканың нинти болгаш профессионал формация талазы-биле күрүнө комитеди. Тыва өөрсдиге яамызы.

ФАКС 8(394) 22-2-06-17. Телефоннары: Кол редакторунун — 2-06-17. Секретарь — 3-17-90. Кидистер — 3-17-87. Бухгалтерияны — 3-17-90.

Чатыг №140.

Россия Федерациязының Парлаага, телерадио-массалыг болгаш коммуникация херектеринин талазы-биле яаманың Ортаагы Сибирьде регионнар аразының департамент эргелели "Сылдысчыгаш" солуну бүртүкчү. Херечилеи — Т-00015.

Солуну ТР-ның Тываполиграф күрүнениң унитарлыг бидуругуниңге паралаң. (Кызыл, Шетинкина-Крыченко, Г.) Парлаагаже дујаары: график езугаар пөндөлдөмкө

10 шакта. Херек кырында пөндөлдөмкө 9,00 шакта. Редакция бижимел чүүлдерге, тырттырган, чурал чураттарга, шүдүк болгаш проза чогаалдарына сайгарыла кылбас болгаш оларны элдеринге дедир айтпас, авторлар-биле чагалжылга чорутпас. Солуну РФ-тиң парлаага болгаш массалыг коммуникация херектеринин талазы-биле Аген-тилеринин деткимчези-биле үндүрүп турар.